

Natuurbegraafplaats
Friesland

Hand in hand met de natuur

Inhoudsopgave

Voorwoord Ab van Middelkoop	3
Eén met de natuur	4
Kenmerken van een natuurbegraafplaats	5
Natuurbegraafplaats Fryslân	6
Natuurbegraafplaats Bremer Wildernis	7
Richtlijnen van natuurbegraven	8
Groene uitvaart	10
Tarievenlijst en routebeschrijving (inzet)	11
Colofon	11

“ ‘Natural burial’ is a term used to describe the burial of human remains where the burial area creates habitat for wildlife or preserves existing habitat which are rich in flora and fauna. Where a funeral precedes such burial, it would seek to minimize environmental impact. ”

Ken Carlisle

Voorwoord Ab van Middelkoop

Naturbegraven wint meer en meer aan bekendheid. Voorheen kon men kiezen uit traditioneel begraven worden of cremieren, nu is daar een derde keuze bij gekomen, de naturbegraafplaats.

Naturbegraafplaats Fryslân in Nieuwehorne en Naturbegraafplaats Bremer Wildernis in Sondel zijn een kleurrijk decor voor persoonlijke uitvaartdiensten en een bijzondere herdenkingsplek. Na een unieke afscheidsceremonie in de buitenlucht kan de overledene op een loopkoets naar zijn of haar laatste rustplaats voor altijd gebracht worden door de nabestaanden. U kunt bijvoorbeeld voor of na de begrafenis op een open plek een inheemse boom naar keuze laten planten bij het graf. Of een boomstam of bankje als grafmonument laten plaatsen waarop u kunt bezinnen in alle rust.

Het feit dat u deze brochure doorneemt, betekent dat u nadenkt over uw afscheid of dat van een dierbare. Het is geen gemakkelijke stap, maar wel een die het gemoed gerust stelt. De invulling van een uitvaart wordt steeds persoonlijker en op voorhand bespreekbaar. Bij leven al een mooie plek kiezen om begraven te worden, hoort daarbij.

Zou naturbegraven iets voor u zijn? Leest u de informatie in deze brochure en kom een wandeling maken door het gebied. U bent van harte welkom voor een rondleiding waarbij u al uw vragen kunt stellen en een plek kunt reserveren.

Graach oant sjen, yn Nijhoarne of Sondel.

Ab van Middelkoop

Eén met de natuur

Wat houdt dat in, een natuurbegraafplaats?

Een laatste rustplaats in de natuur, op een plek die bij u of uw dierbare past in een passend decor van de veranderende seizoenen. Dat is natuurbegraven in een notendop.

De uitgangspunten van het begraven in de natuur zijn het gebruik van volledig afbreekbare materialen voor de kist, wade of urn. Dit geldt ook voor de kleding van de overledene. Een natuurlijk en bescheiden grafmonument past hierbij. Het belangrijkste uitgangspunt is het ontstaan van een beschermd natuurgebied in de vorm van een begraafbos.

De begraafplaatsen van Natuurbegraafplaats Friesland onderscheiden zich door het sobere karakter van de voorzieningen. Hier geen pracht en praal, maar pure natuur. Er is een (nabijgelegen) parkeerplaats, een eco-toilet, een ruimte voor buitenceremonies en in Nieuwehorne ook een houten overkapping die dient als ceremoniële ruimte. Iedereen die op een natuurlijke manier begraven wil worden, is welkom, ongeacht levensbeschouwing of religie. En als de natuurbegraafplaats eens vol raakt, is het een natuurgebied dat voor eenieder toegankelijk blijft.

De eerste natuurbegraafplaatsen van Friesland

Natuurbegraafplaats Fryslân ligt aan de Achtste Wijk, in de driehoek Oudehorne, Nieuwehorne en Bontebok nabij Heerenveen. Natuurbegraafplaats Bremer Wildernis ligt aan de noordzijde van het oude woud De Bremer Wildernis in Sondel, gesitueerd tussen Balk en Lemmer.

Voormalige Nederlandse hardhout productiebossen zijn heringericht als een gebied waar de natuur weer de overhand krijgt. Niet alleen door het open te stellen als nieuw natuurgebied, maar vooral door het de bestemming natuurbegraafplaats toe te kennen. Eeuwenlange rust is hier gegarandeerd.

In Groot-Brittannië kent men al decennialang natuurbegraafplaatsen, ook wel *woodland burial grounds* genoemd. Soms uit nood geboren, vanwege de mond- en klauwzeercrisis die boeren op de rand van het failliet kreeg en hen noopte om op een andere manier inkomsten van hun land te vergaren. En soms uit ideële overwegingen, omdat de toekomst van het milieu wel eens ondergeschikt dreigt te raken aan economische afwegingen. Door te kiezen voor een natuurgraf wordt bijgedragen aan het behoud en de ontwikkeling van nieuwe natuur.

Het graf graven

Het graven van een graf vergt aandacht en tijd. Met veel precisie zullen er zo nu en dan wortels van omliggende bomen gesnoeid moeten worden, waarna ze jaren de tijd krijgen om te herstellen.

Terugvinden van een graf

Het terugvinden van een (na verloop van tijd) ongemarkeerd graf kan eenvoudig via ouderwetse handmatige landmeetkunde, waarbij er gebruik gemaakt wordt van moderne GPS technieken die bijna tot op de centimeter nauwkeurig uw graf lokaliseren.

Als de coördinaten van uw graf zijn ingemeten, worden deze vastgelegd in een register en op een digitale en papieren plattegrond.

“Ik vertaal een heel leven in een rouwbloemstuk”

Alarda Rebbers, De Paladijn (eerste duurzame bloemisterij van Friesland)

Kenmerken van een natuurbegraafplaats

Zelf een plek kiezen

De plek van het graf is vrij verkiesbaar. Verscholen in het bos of juist op een open plek tussen de bloemen of aan het water, voor ieder wat wils. Op een natuurbegraafplaats kiest u een eigen plek, een plek die bij u of uw dierbare past.

Natuurlijke grafmonumenten

Geen grafzerken, geen rechte en aangeharkte paden, geen vazen met bloemen. Alleen materialen die van nature in het gebied voorkomen, markeren het graf. Denk daarbij aan een mooie houten boomschijf met inscriptie, bloeiende struiken, kruiden of mossen die hier van oorsprong ook voorkomen.

Planten van een boom

Een boom staat symbool voor de kringloop van het leven en creëert een plek om naar terug te keren. In samenspraak met de beheerder kunt u bij leven op vele te reserveren graflocaties al een jonge inheemse boom laten planten. Een hazelaar, ratelpopulier, wilg, meidoorn, hulst of een fruitboom -op een open plek- bijvoorbeeld. Omdat u deze boom ziet groeien en opbloeien versterkt het de band met de plek waar u begraven zal worden des te meer.

U kunt er ook voor kiezen om -in de wintermaanden- na de uitvaart in aanwezigheid van de nabestaanden een boom te laten planten bij het graf. Een bijzondere afsluiting van een verdrietige tijd.

Eeuwenlang grafrecht

Een natuurgraf is voor altijd en het onderhoud voor 250 jaar wordt met de betaling van het grafrecht in één keer voldaan. In een grafakte wordt uw grafrecht juridisch vastgelegd tot 250 jaar. U verkrijgt hiermee het recht om begraven te worden en te blijven op het perceel waarop uw grafrecht rust.

Betaalbaar

In tegenstelling tot een graf op een reguliere begraafplaats waar een grafrecht voor 10, 20 of 50 jaar aangekocht wordt, is in de prijs van een natuurgraf 250 jaar grafrecht inbegrepen. U zadelt uw nabestaanden niet op met de financiële lasten van een grafrechtverlenging. De kosten van een graf in de natuur zijn eenmalig.

U hoeft zich ook niet te bekommeren over het feit of iemand uw graf wel onderhoudt, het onderhoud van het terrein wordt gedaan door Natuurbegraafplaats Friesland en uw graf wordt één met de natuur.

Afscheidsceremonie in de buitenlucht

Midden in de natuur een laatste woord richten tot uw dierbare, een akoestisch stuk muziek ten gehore brengen, luisteren naar de stilte. Een buitenceremonie is vrij vorm te geven, nodigt uit tot creativiteit en is niet gebonden aan tijd.

"In het concept van de natuurbegraafplaats is vervat hoe leven en dood verbonden zijn"

Nicole ter Doest, communicatie adviseur Natuurbegraafplaats Friesland

Natuurbegräafplaats Fryslân

Deze eerste locatie van Natuurbegräafplaats Friesland bevindt zich aan de Achtste Wijk tussen Nieuwehorne en Bontebok en is gesitueerd op een voormalige robinia plantage. De status landbouwgrond is hiermee opgeschaald naar natuurgebied en zowel de richtlijnen voor natuurbegraven als de mate van onderhoud zullen er toe bijdragen dat de natuur hier kan floreren.

Natuurbegräafplaats Fryslân ligt in een gevarieerd coulisselandschap met graslanden, boomwallen, akkers en vele kleine bosjes. Nieuwehorne en Bontebok zijn twee streekdorpen. In deze streek is vaak onder erbarmelijke omstandigheden tot in de 20e eeuw hoogveen tot turf gewonnen, daarna is het gebied in cultuur gebracht.

In de inrichting van onze terreinen en organisatie van het begraven is duurzaamheid een terugkerend principe. Een natuurgraf is voor altijd, graven worden niet geruimd. Door de aankleding en de uitvaart van de overledene zo milieuvriendelijk mogelijk te voltrekken, wordt de natuur minder belast.

Flora en fauna

Binnen het natuurgebied zijn een hoofdburcht, twee bijburchten en wissels van de das aanwezig. De das is een bijzondere bewoner waar we graag rekening mee houden. Om die reden wordt er niet begraven in een omtrek van 25 meter van een dassenburcht en wordt u gevraagd uw hond aan de lijn te houden. In dit natuurgebied wordt de das blijvend voorzien in alles wat hij nodig heeft om zich succesvol te kunnen voortplanten en om te kunnen rusten. Dat betekent dat u af en toe ook sporen zult zien van hun aanwezigheid in de vorm van gaten die her en der gegraven worden, met name in de periode dat de kleintjes opgroeien en hun vaardigheden oefenen.

Schape zullen mogelijk ingezet worden om het terrein te begrazen als natuurvriendelijke beheermethode. De schape grazen op de begräafplaats en zorgen dat er nog meer variatie ontstaat in het landschap.

Het bos wordt van binnen uit vernieuwd en daarmee steeds rijker en gevarieerder. Voor passanten betekent dit dat het aanzicht in de loop der jaren steeds fraaier zal worden. Voor mensen die de begräafplaats bezoeken, bij de uitvaart of naderhand, zal het bos voortdurend een passend decor vormen.

“Mama ligt midden in de natuur. We komen er regelmatig met haar kleinkinderen. Het is een heerlijk rustige en magnifieke plek, die ieder seizoen verrast.”

Arno Broere, Tjalleberd

Natuurbegraafplaats Bremer Wildernis

Deze tweede locatie van Natuurbegraafplaats Friesland bevindt zich aan de noordzijde van het oude woud De Bremer Wildernis in Sondel en is eveneens gesitueerd op een voormalige robinia plantage. Ook hier geldt dat de status landbouwgrond is opgeschaald naar natuurgebied. Natuurbegraven draagt bij aan de bescherming en het behoud van dit nieuwe natuurgebied dat steeds gevarieerder en fraaier zal worden naarmate de tijd verstrijkt, omdat het bos van binnenuit vernieuwd wordt.

Het streekdorp Sondel ligt op de zuidelijke zandrug van Gaasterlân, niet ver van natuurgebied De Sondeler Leijen. Ten westen van Sondel liggen de onlangs opgeruimde Duitse manschappenbunkers die in de Tweede Wereldoorlog behoorden tot de Duitse radarpost 'Kamp IJsbeer'. Na afloop van de oorlog hebben de bunkers nog decennia lang dienst gedaan als bungalowpark en christelijk vakantiecentrum.

Hand in hand met de natuur

Oerbos kent Nederland allang niet meer. Er zijn wel bossen die zekere natuurlijke kenmerken hebben, zoals De Bremer Wildernis, maar ook dat bos is in de 19e eeuw als productiebos aangelegd. Dergelijk bos heeft weliswaar enige waarde voor natuur, recreatie en landschap, maar de waarde kan zeker groter. Daarom is de voormalige robinia plantage omgevormd tot nieuw natuurgebied in de vorm van een natuurbegraafplaats. Homogene, gelijkvormige en niet-inheemse aanplantingen maken hierbij plaats voor meer gevarieerde vegetatie met overwegend inheemse soorten. Waar mogelijk wordt een verticale gelaagdheid gerealiseerd met een afwisseling van bomen, heesters en een rijke bosvloer. Tevens wordt gestreefd naar een bos waarin verschillende ontwikkelingsfasen terug te vinden zijn. Hier een groep volwassen bomen, daar een veld jonge scheuten. Op sommige plekken is er openheid en krijgt de zon meer invloed. Zo ontstaat een rijk en gevarieerd geheel.

U bent van harte welkom voor een rondleiding, graag oant sjen op Natuerbegraafplak De Bremer Wildernis of Natuerbegraafplaak Fryslân!

*"Bewust afscheid nemen is duurzaam afscheid nemen.
Het hoeft niet anders, maar het kan wel anders."*

Casper van Veen Uitvaartzorg en (elektrisch) rouwvervoer

Richtlijnen van natuurbegraven

Op een natuurbegraafplaats heeft de natuur het heft in handen, maar zijn door de beheerder een aantal richtlijnen opgesteld die de natuur en uw groene hart tegemoet komen.

Omhulsels

Er zijn veel mogelijkheden voor het omhullen van de overledene in milieuvriendelijk materiaal. Naast lijkwades op een baar van gevlochten wilgentenen is het ook mogelijk om begraven te worden in een kist van onbewerkt hout of in een rieten of wollen mand.

Wij zien liever geen metalen verbindingen of handgrepen en als er spullen meegegeven worden in het graf, vragen wij u rekening te houden met onze standaarden van biologisch afbreekbaar materiaal.

Lichaamsvreemde materialen

Wij respecteren de overledene evenzeer als de natuur, daarom vragen wij u toestemming om de uitvaartondernemer lichaamsvreemde materialen zoveel mogelijk te laten verwijderen voor de teraardebestelling. Daarbij moet u denken aan protheses buiten het lichaam, kunstgebitten, brillen en sieraden.

Bloemen op het graf

Het is in principe een goede gewoonte om bloemen mee te nemen naar een uitvaart. Maar omdat een rouwstuk duur is en het een grote ecologische voetafdruk heeft, stimuleren wij het meenemen van een veldboeket uit eigen tuin. U mag ook van alles dat groeit en bloeit op de natuurbegraafplaats hier en daar wat plukken om zo een boeket samen te stellen.

Het is heel wenselijk om inheemse bloeiende planten of voorjaarsbollen te planten, dat is zowel duurzaam als een verrijking van de biodiversiteit. We staan vooralsnog alleen gewassen van kwekerij De Heliant in Nijeberkoop toe, omdat deze natuurvriendelijke kweker inheemse en oorspronkelijke varianten opkweekt. Zij kunnen u ook uitstekend adviseren over de diverse bodemsoorten en welke planten als niet smakelijk bevonden worden door de reeën op ons terrein, bijvoorbeeld. Alle losse bloemen op een graf worden na een week of twee verwijderd door de beheerder.

Grafmonumenten

Slechts eenvoudige grafmonumenten als een boomschijf of jonge boom zijn toegestaan mits deze voldoen aan onze richtlijnen en alleen na overleg met de beheerder.

*“Na de dood, ook een natuurlijke gebeurtenis, hopen we
in de natuur. Centraal bij deze symbolische onsterfelijkheid
wordt gezien als een stroom van leven die het*

Ja

De mogelijkheden van een graf

Het is mogelijk om een enkel graf, een dubbel graf of een urnengraf te kopen. Een familieboom om urnen rondom te begraven, behoort ook tot de mogelijkheden. Om reden van minimale verstoring van de natuur worden er ruime graven uitgegeven, maar afhankelijk van de keuze voor het type graf kan de afstand tussen de graven verschillen.

Als u ervoor kiest om na een crematie begraven te worden, houdt u dan rekening met de kosten voor de crematie en daarna de kosten van het natuurgraf. De kosten voor een urnengraf zijn wel lager, waardoor het verschil weer minder groot wordt.

Een urn mag, maar de as hoeft niet in een biologisch afbreekbaar omhulsel begraven te worden; het mag ook in een urnengraf gestrooid worden. In overleg met de beheerder kan er met het dichten van een urnengraf een boom met kluit geplant worden bij de as van de overledene. Er zitten veel voedingsstoffen in waar een jonge boom goed op wortelt.

Uitstrooien is in het bos niet toegestaan omdat het de bodem verrijkt met calcium en fosfaat, waardoor dominante ruigtesoorten zoals de brandnetel gaat overheersen en bloemrijke vegetatie geen kans krijgt.

*Elk mens op een of andere manier voort te leven
leid staat de verbintenis met de natuur. Die natuur
kortstondige bestaan van het individu overstijgt."*

oyce Sengers, oprichter EEN&AL natuurbegraven®

Groene uitvaart

Over het algemeen kan gesteld worden dat de belasting van het milieu in het geval van een overlijden niet erg van belang is. De grootste vervuiler blijkt het individuele vervoer van familie en vrienden op de dag van de uitvaart, maar ook dat staat in geen verhouding tot wat een mens vervuult aan lucht, water en grond bij leven. Maar alle beetjes helpen en een duurzame uitvaart is een leerzame nalatenschap voor de nabestaanden.

Natuurbegraven is een milieuvriendelijk alternatief voor de reguliere praktijk in de uitvaart. Het betekent dat het omhulsel waarin de overledene begraven wordt, zij het een kist, wade of urn, van biologisch afbreekbaar materiaal moet zijn en liefst geen metalen verbindingen bevat. Vergelijkbare eisen stellen wij ook aan de aankleding en entourage van het geheel. Er mogen geen kunststof of synthetische materialen mee de grond in en de koffietafel is bij voorkeur samengesteld uit lokale producten.

Er is een ceremoniële buitenruimte waar gesproken, gezongen en geluisterd kan worden. Na afloop van de begrafenisceremonie kan hier ook een samenzijn plaats vinden. Veel is mogelijk, mits er rekening gehouden wordt met de natuur en de leefregels van het gebied in acht genomen worden.

Wie regelt de uitvaart?

U bent vrij in uw keuze voor een uitvaartondernemer, ongeacht hoe u verzekerd bent. Nabestaanden mogen ook zelf de uitvaart regelen, er hoort niks en er mag heel veel. Maar beslissingen nemen in een verdrietige gemoedstoestand is niet altijd makkelijk. Dan is het wel prettig dat iemand het overzicht bewaart en de regelingen op zich neemt, zodat u zich kunt richten op de inhoud van het afscheid.

De invulling van een uitvaart kunt u geheel naar eigen wens samenstellen. In overleg met de uitvaartondernemer van uw keuze en de beheerder is veel mogelijk. U krijgt alle tijd en ruimte op het terrein van de natuurbegraafplaats om het afscheid vorm te geven. Wij denken graag met u mee in mogelijkheden.

“Als het leven bewust gepland wordt, kan dat met de dood ook.”

Colofon

Locaties

Natuurbegraafplaats Fryslân

Achtste Wijk
8414 NA Nieuwehorne

Natuurbegraafplaats Bremer Wildernis

De Bremer Wildernis
(navigeren op Noorderreed 22, 8565 GP te Sondel)

Contactgegevens

Telefoon 06-50406467 of 06-48213862

Email info@natuurbegraafplaatsfriesland.nl

Website www.natuurbegraven.nl
www.natuurbegraafplaatsfriesland.nl

 www.facebook.com/natuurbegraafplaatsfriesland/
 www.instagram.com/natuurbegraafplaatsfriesland/

Exploitatie en beheer

Maatschap Natuurbegraven
Zeijerweg 23
9487 TA Ter Aard

Fotografie

Anja Seegers | Margriet Fotografie | Immie Achttien |
Gerda Wesselius | Sietse de Boer | Rob de Joode

Toegankelijkheid

Beide locaties van Natuurbegraafplaats Friesland zijn toegankelijk voor minder validen. Er zijn woudzandpaden die goed water doorlaten en altijd begaanbaar zijn. Er zijn rolstoelen beschikbaar om bezoekers die minder goed kunnen lopen tot aan het graf te kunnen brengen of rond te leiden.

Duurzaam drukwerk

Al ons drukwerk is gedrukt met biologische inkt op FSC® papier.

“Het is nooit zo dat de natuur het ene zegt en wijsheid het andere”

Juvenalis, Romeins dichter

Natuurbegraafplaats
Friesland

Natuurbegraafplaats Fryslân

Achtste Wijk, Nieuwehorne
W www.natuurbegraafplaatsfriesland.nl

T 06-50406467 of 06-48213862

Natuurbegraafplaats Bremer Wildernis

Bremer Wildernis, Sondel

E info@natuurbegraafplaatsfriesland.nl

Een graf kopen

Als u tijdens een rondleiding aangeeft uw plek gevonden te hebben, wordt deze voor u gereserveerd. U ontvangt een formulier waarop u de benodigde gegevens voor het opstellen van de grafakte invult. De grafakte ontvangt u in een grafakte bewaardoos waar ook alle andere documenten met betrekking tot uw afscheid in bewaard kunnen worden. U kunt de aankoop van een natuurgraf ook aanvragen bij uw begrafenisverzekering of uitvaartondernemer. Zij nemen contact met ons op en regelen het voor u.

De kosten van een graf

De kosten van het recht om op de plek van uw keuze begraven te worden, omvatten het 250-jarig grafrecht, onderhoud van het terrein en de grafakte.

Graf voor een persoon	€ 3.950,-
Natuurgraf voor twee personen	€ 7.900,-
Urngraf voor een persoon	€ 1.975,-
Urngraf voor twee personen	€ 3.950,-
Kindgraf	€ 1.875,-

De reservering van een graf wordt vastgelegd na betaling van de grafrechten. In overleg is gespreide betaling mogelijk.

Een familiegraf of urnenboom behoren tot de mogelijkheden. Het bijplaatsen van een urn en herbegraven eveneens. Neem hiervoor contact op.

Begraafkosten

De begraafkosten bestaan uit het delven en dichten van het graf, de intekening in ons register en de begeleiding op de dag van de uitvaart. U heeft ook de optie om gebruik te maken van de loopkoets en het gebruik van de ceremoniële buitenruimte (op beide locaties) en de overdekte kapschuur (in Nieuwehorne).

Een reguliere begrafenis kost € 695,- en het begraven van een urn € 225,-.

Begraven in het weekend of op een avond kan, tegen een meerprijs van 50% van de begraafkosten.

Uitkering bij reservering van een graf

Wij krijgen veelvuldig de vraag of een overlijdensverzekering ook uitkeert op het moment dat u bij leven een graf reserveert. Op dit moment is dit nog niet het geval.

*"Het idee dat ik hier later voor altijd mag rusten, geeft mij nu al rust."
Immie Achttien, vrijwilliger Natuurbegraafplaats Fryslân*

Routebeschrijving

Naturbegraafplaats Fryslân | 8^e Wijk | 8414 NA | Nieuwehorne

• Openbaar vervoer

Naturbegraafplaats Fryslân aan de Achtste Wijk in Nieuwehorne is te bereiken met het OV. Vanaf busstation Heerenveen stapt u in lijn 115 naar Assen via Jubbega die u in een klein half uur naar halte Sportpark in Nieuwehorne brengt. Vanaf deze halte is het nog een stevige wandeling van zo'n 10 minuten over de Achtste Wijk naar de ingang van de naturbegraafplaats.

• Eigen vervoer

Komend vanaf bijna alle richtingen richting Heerenveen gaat u op de A32 bij afslag 10 Heerenveen-Zuid de snelweg af. Hierna draait u linksaf de N380 richting Nieuwehorne op. Neem na 6,7 kilometer de tweede afslag op de rotonde en vervolg de Schoterlandseweg.

Na 1 kilometer slaat u linksaf, de Achtste Wijk in. Na 1200 meter bevindt de ingang van Naturbegraafplaats Fryslân zich aan uw linkerhand.

• Komend vanuit Groningen/Drachten:

Vanaf de A7 neemt u afslag 27 Gorredijk/Tijnje.

Op de kruising slaat u rechtsaf naar de N392/Koaibosk. Na bijna 1 kilometer neemt u op de rotonde de 2de afslag en vervolgt de Koaibosk.

Neem na bijna 2 kilometer de eerste afslag op de rotonde en vervolg uw weg op de Hans de Jongwei. Na 1,5 kilometer neemt u de eerste afslag op de rotonde naar de Hegedyk en sla na 980 meter linksaf naar de Dekamaleane. Vanaf daar rijdt u zo'n 2 kilometer en slaat u linksaf naar de Jelle Beenenwei.

Na 420 meter slaat u linksaf naar De Nije Sleat en na 1,4 kilometer rechtsaf naar de Tweede Compagnonsweg.

Na 340 meter slaat u linksaf naar De Eerste Compagnonsweg -het witte bruggetje over- en na een kleine bocht naar links slaat u na 25 meter rechtsaf naar de Achtste Wijk. Na zo'n 300 meter vindt u de ingang van Naturbegraafplaats Fryslân aan uw rechterhand.

Naturbegraafplaats Bremer Wildernis | De Bremer Wildernis | 8565 GP | Sondel

Het adres waar u op kunt navigeren is **Noorderreed 22 in Sondel**, het adres van de voormalige Tuin bij de Wildernis. Links van de voormalige Tuin bij de Wildernis loopt een weggetje, De Bremer Wildernis genaamd, het bos in dat leidt naar een slagboom en een kleine parkeerplaats aan uw rechterhand. Vanaf daar volgt u het verharde (fiets)pad rechtdoor het bos in. Na zo'n 500 meter vindt u de ingang van de begraafplaats aan uw rechterhand.

De exacte locatie van de ingang is in Google Maps gemarkeerd. U kunt hier een route naar toe laten uitstippelen, te voet, te fiets of te paard.

• Openbaar vervoer

Naturbegraafplaats Bremer Wildernis aan De Bremer Wildernis in Sondel is te bereiken met het OV. Vanaf busstation Bolsward stapt u in lijn 44 naar Balk Harich rotonde die u in exact een uur naar halte Kruspaed in Sondel brengt.

Vanaf deze halte is het nog een stevige wandeling van zo'n 15 minuten over het Kruspaed naar de Noorderreed, vanwaar u linksaf slaat naar de ingang van het bos De Bremer Wildernis en daar het verharde (fiets)pad rechtdoor het bos in volgt. Na zo'n 500 meter vindt u de ingang van de begraafplaats aan uw rechterhand.

• Eigen vervoer

Komend vanaf bijna alle richtingen richting Almere/Joure gaat u op de A6 bij afslag 17 naar Lemmer de snelweg af. Hierna draait u de rondweg N359 richting Lemmer/Balk op. Neem na 8,8 kilometer de derde afslag op de rotonde naar de Jacobus Boomsmastraat. U rijdt door het dorp Sondel en slaat na 2,3 kilometer rechtsaf, het Kruspaed op. Na 660 meter draait u de Noorderreed op en slaat na 30 meter linksaf, het pad De Bremer Wildernis in dat leidt naar een slagboom en een kleine parkeerplaats aan uw rechterhand. Vanaf daar volgt u te voet, te fiets of te paard het verharde (fiets)pad rechtdoor het bos in. Na zo'n 500 meter vindt u de ingang van de begraafplaats aan uw rechterhand.